

Vonj po (hotljivi) raziskavi

Barbara Orel

EGOISTIČNA RAZSTAVA

V nekem trenutku sem pomislila, da sem pričla eni redkih podob mesta Ljubljana. Performerka je ravno končala prizor, slekla kostum in segla po oblačilih za nov prizor. Nase je ujela tudi poglede naključnih mimoidočih, ki jih je tistega mrzlega

Mare Bulc: Študija za zadnjo egoistično predstavo. E. P. I. Center in zavod No History

decembrskega večera pot vodila mimo galerije Škuc. V pričakovanju so ustavili korak in se na drugi strani okna, zaviti v šale in kape, radovedno muzali. Nekateri je prizor zvalil k ogledu Študije za zadnjo egoistično predstavo – egoistično najbrž zato, ker se režiser Mare Bulc in igralci (Alja Kapun, Medea Novak, Ana Hribar in Miha Brajnik) ne marajo sprijazniti z minljivo naravo gledališča, obenem pa s to besedo duhovito namigujejo na ranjeno samoljubje ustvarjalcev, katerih dela so zapisana pozabi.

V Škucu so razstavili okruške štirih gledaliških dogodkov, ki so jih ustvarili leta 2003 in 2004, vsi pa so del skupnega projekta z naslovom *No History/Know History*. Z njihovimi delovnimi zapiski popisane stene, na zid projicirani interierji, ki vizualno širijo obstoječi prostor, poročila iz časopisov, fotografije, ki secirajo igralčevo gesto, ekrani, na katerih se dokumentirani posnetki izmenjujejo s pravkar snemanimi igranimi in naključno ujetimi prizori iz drugih sob, v vsaki sobi pa performer, ki izvaja točke, obiškovalci, ki se lahko štiri ure prosto gibljejo po galeriji, in vsepovsod navzoče oko kamere – galerija kot živahno rastišče ustvarjalnega nemira! S premestitvijo preminulih predstav v prostor galerije ustvarjalci niso želeli arhivirati svojih del, temveč jih osvetliti z vidika zgodovine gledališča in performansa ter v novem razstavno-gledališkem okolju recikliranemu gradivu poiskati drug pomen. Gledališka razstava (tako je podnaslovljena) na nepretenciozen način razpira aktualna vprašanja sodobnega gledališča: o odprtem delu in njegovem avtorstvu, o posredovani in neposredni prisotnosti itn. To ni in niti ne želi biti nič več kot študijska priprava za sklepni del projekta *No History/Know History*. Dogodek privlači s svojo neobrušenostjo in resnim, sproščenim razisko-

valnim pristopom. Obetaven začetek mlade ekipe, ki gledališče doživlja predvsem kot prostor mišljenja – in prav to je vrednost njihove raziskave.

OBRAZI POHOTE

Bojan Jablanovec se v sedemletnem projektu *Via negativa*, raziskavi sedmih smrtnih grehov, odpoveduje gledališču kot umetnosti predstavljanja in ustvarjanja odrske iluzije. Če so prvi trije gledališki dogodki potekali na križišču med klasičnim gledališčem in performansom ter se zato gibali na varljivem robu med fikcijo in realnostjo, raziskava pohote scela pristane v polju realnega. V *Bi ne bi* režiser organizira performativno (negledališko) igro, ki nagovarja gledalce kot spolna bitja in jih vabi (najprej ob glasbi, jagodah in vinu – kot na zabavi), da se

Bojan Jablanovec: Bi ne bi. Via Negativa

pridružijo performerjem v doživljanju svojih najbolj hotljivih želja. Nastopajoči z iznajdljivimi (pasivno-agresivnimi) postopki poskušajo obiskovalce zaplesti v igro (brez njihove udeležbe je ni mogoče izpeljati) in se pri tem dosledno držijo načela: če človek zavrne sodelovanje, nanj ne pritiskajo in mu prepustijo vlogo opazovalca. Vendar njegov položaj ni voyeurističen, saj je v razsvetljeni dvorani Stare elektrarne ves čas na očeh performerjev in drugih gledalcev. Igro pogleda že na začetku vzpostavi Barbara Matijević, ko s slačenjem zapeljuje občinstvo, potem pa razkrita sede na stol in si nas izza sončnih očal skrivaj ogleduje.

Pozornost je usmerjena v tiste situacije, v katerih posameznik ne more več obvladovati svojega

seksualnega gona in potešitev postane nevzdržna nuja. Toda kaj se zgodi, ko je intimna želja razkazovana v javnem prostoru? To je ključno vprašanje. Performer (pa tudi njegov so-igralec – gledalec) se ne znajde le pred dilemo o potlačitvi ali potešitvi želje, temveč se izpostavi pogledu drugega in tako trči na oviro pri izpolnjevanju želje. Najbrž prav to s podob pohote ožame veliko mero poželjivosti. A vir dražljivosti in uprizoritvenega smisla je neke druge, v napestosti med pokazanim in namerano zakritim dejanjem (Branko Jordan si s posamezniki izmenjuje SMS sporočila, do katerih drugi nimajo dostopa; ko si Katarina Stegnar izbere svojega gledalca, ga odpelje iz dvorane; Marko Mandić gol masturbira pred nami, a njegovo mednožje je zakrito; ko Sanela Milošević animira penisa dveh prostovoljcev, ju gledamo v hrbet). Na torkovi ponovitvi smo bili (skoraj) priče eni najbolj nevarnih bodiartističnih akcij pri nas: ko je gledalka že držala kladivo nad penisom Kristiana Al Droubija, ko ji je ta zagotavljal, da ima vse pod nadzorom in naj le zamahne in pribije organ z žeblijem na deščico, se je iz občinstva oglasila gledalka in prekinila akcijo. Smisel ni v prikazovanju šokantnega, temveč v preiskovanju dinamike odnosov med vsemi prisotnimi. Pohota je le izhodišče za študijo procesa zaznavanja, igre pogleda in odnosa med vidnim – prikazanim dogodkom – in nevidnim – podobo, ki jo sproži v gledalcu. Bi ne bi ne izpolnjuje pričakovanj »klasičnega« gledališkega gledalca, saj mu nalaga odgovornost za izvedbo tega premišljeno strukturiranega odprtega dela, obenem pa mu omogoča izjemno izkušnjo, da na svoji koži občuti tudi temeljna vprašanja uprizoritvenih umetnosti.

Ko je gledalka že držala kladivo nad penisom Kristiana Al Droubija in ji je ta zagotavljal, da ima vse pod nadzorom in naj le zamahne in pribije organ z žeblijem na deščico, se je iz občinstva oglasila gledalka in prekinila akcijo. Na sliki: Bojan Jablanovec Foto: Matej Povše

Gregor Butala

LJUBLJANA – Zadnja premiera letošnega leta v institucionalnih gledališčih *gile!* sodobne hrvaške avtorice Tene Štivr Matjaža Pograjca, ki jo bodo nocoj (ko dveh premier, ena sledi še v četrtek) v Slovenskem mladinskem gledališču. Pomočjo filmskih in gledaliških sredstev emigrantih v Londonu in kot srednjo te vprašanja pripadnosti in identitete, z njim zatruje režiser Pograjc, odpira nov, političiran tip gledališča.

Matjaž Pograjc in Tena Štivic, ki z deluje v Londonu, sta zamisel za dramo nocoj doživela svojo krstno uprizoritev, scenaristični delavnici Imaginarne akcije Groznjanu. »Fragile! sicer po obliki bolj na scenarij kot pa na dramo, tako da uprizoritvi črpali tako iz filmskega kot gledališkega medija,« dodaja Pograjc. »Vendar pa nekakšen hibrid, temveč za ljubezensko v katerem film uporablja gledališče in o

Protagonisti drame so večinoma mladi ljudje vzhodne Evrope, ki prihajajo v London v priložnost, nov začetek, skratka – novo življenje v Vrhkhem, s tujstvom zaznamovanem steno na trenutek, ko se bo vendar začelo kakršno si želijo, se njihova življenja prilepi na nekem lokalnem... V predstavi nastopajo Nebojša Cavazza, Janja Majzelj, Marko Matej Recer, Katarina Stegnar in Marinko

Skozi očala

Lahkotnost

Primož Čučnik: Nova okna, Zbirka

Vid Sagadin

Ko berem Primoževe pesmi, si ga preprosto kako piše pri odprtem oknu in goi do pisanem izmisli, pa tudi ničesar intimnega dajam, saj to zapiše sam. Zapiše tudi, da njegove izkušnje direktno v literaturo, e zapiše to, kar vidi, občuti, zazna. Ta neposrednost je bila značilna že za prve Dve zimi, kjer pravi, da živeti pesniško vsa razpoloženja, od »danes bi pozdrav kogar« do »danes samo trpim«. Takratne so kot vedno panično iskale velike teme niso zaznale vitalistične svežine v vzključnem ne more vzeti, / da ste preprosto v ste preprosto žalostni.« In nemara je z najti mero, po kateri so narejene te pesmi dihalo z življenjem, ker pred njim ne odpirajo okna, da bi prišle do sveže sa bolj razločno videle in da bi lahko skozi z veliko mero obvladanosti (»Kličem te, / moč, / da ne kričim.«). Skladno s tem je Čučnikove poezije opaziti dvojno težnjo strani željo, da bi »posnel« čim več življenjske vsakdanjosti, da bi nas vse spravil v svojo kot bi rekel Dylan Thomas, da bi zgrabil Hišo številka 203, v kateri se godi sto let, na drugi strani pa vse bolj tudi nagnjenje ko koherentnosti ter zahtevni in tenkočuti poziciji. Za vsem tem pa je vedno prisotna vežujoča prizemljena subjektivna pozicija zavestno izogiba modrovanju, »ker ne govora, / tukaj sem zato, da vidim«. Ker je po prostoru, je včasih pomensko neulovno neprestano v gibanju (»Tam smo vsi zaradi gibanja.«), se zdi, da jemlje stva zlahka, toda ta njegova razorožujoča la

Na kratko